

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความต้องการในการอบรมของครูผู้สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการอบรมของครูผู้สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับความรู้ในเรื่องการจัดการเรียนการสอน 4 ด้าน

1.1 ด้านหลักสูตร

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน

1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล

2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการในการอบรมของครูผู้สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยจำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการสอน และขนาดของโรงเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2543 จำนวน 230 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified – Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สอบถามความคิดเห็น โดยจำแนกตามความต้องการในการอบรมของครูผู้สอน ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล ซึ่งมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 0.937 และมีค่าความเที่ยง (Reliability) เท่ากับ 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผ่านตามลำดับสายงาน จากสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอ ถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูลส่งกลับ มาที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทั้ง 9 อำเภอ โดยผู้วิจัยได้ติดตามแบบสอบถามมาได้ ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้ t - test และ F - test

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องความต้องการในการอบรมของครูผู้สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริม ประสพการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ความต้องการในการอบรมของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสพการณ์ชีวิต ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวมรายด้าน ด้านที่มีคนส่วนใหญ่ต้องการอบรมมากที่สุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผล รองลงมาคือ ด้าน การจัดการเรียนการสอน ทุกด้านมีความต้องการการอบรมในระดับมาก

เมื่อจำแนกตามข้อรายการเป็นรายด้าน ทุกข้อรายการในทุกด้านมีระดับความ ต้องการการอบรมในระดับมากทั้งสิ้น

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการการอบรมของครูผู้สอน กลุ่มสร้างเสริมประสพการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ระหว่างครูผู้สอนเพศชายและเพศหญิง พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกันเมื่อ พิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีความต้องการการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 คือ ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดผลประเมินผล โดยครูหญิงมีความ ต้องการการอบรมมากกว่าครูชายทั้งสองด้าน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านหลักสูตรและด้านการจัดการเรียนการ สอน ไม่มีข้อรายการใดที่มีความต้องการแตกต่างกัน ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน มีความ ต้องการแตกต่างกันเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อประเภทอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับ

การเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและการผลิตสื่อที่นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติและเป็นผู้ใช้ด้วยตนเองที่มีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูหญิงมีความต้องการการอบรมมากกว่าครูชายทั้ง 2 ข้อ และด้านการวัดผลประเมินผล เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนการสอนให้ครอบคลุมลักษณะด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และจิตพิสัย ที่ครูชายและครูหญิงมีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูหญิงมีความต้องการการอบรมมากกว่าครูชาย

3. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการการอบรมของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ระหว่าง ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป พบว่า ในภาพรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความต้องการการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านหลักสูตร โดยที่ครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี มีความต้องการการอบรมมากกว่า ครูที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านหลักสูตร มีความต้องการแตกต่างกันเกี่ยวกับการพัฒนาการสร้างหลักสูตรที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ การกำหนดมาตรฐานตามสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต การไขแผนการสอนคู่มือครูและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการเขียนแผนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี มีความต้องการการอบรมมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป ทุกข้อรายการ ด้านการจัดการเรียนการสอน มีความต้องการแตกต่างกันเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานวิทยาศาสตร์และการจัดการเรียนการสอนที่ปลูกฝังประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียนที่มีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี มีความต้องการการอบรมมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป ทุกข้อรายการ

ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดผลประเมินผล มีความต้องการการอบรมทุกข้อรายการ ไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการการอบรมของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ระหว่างครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน พบว่าเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของความต้องการในการอบรมครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยของความต้องการการอบรมสูงกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กและใหญ่ทุกด้าน

เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในภาพรวมทุกด้านพบว่า ครูที่อยู่ใน

โรงเรียนขนาดกลางมีความต้องการการอบรมแตกต่างกับครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมีความต้องการการอบรมสูงกว่าครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล โดยครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมีความต้องการการอบรมมากกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กทุกด้าน

เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ข้อรายการที่มีความต้องการการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ

ด้านหลักสูตร เกี่ยวกับการพัฒนาการสร้างหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การกำหนดมาตรฐานตามสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต การใช้แผนการสอน คู่มือครูและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรการเขียนแผนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรและการเพิ่มเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตโดยครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมีความต้องการการอบรมมากกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ทุกข้อรายการ

ด้านการจัดการเรียนการสอน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนการสอนที่ปลูกฝังประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียนโดยครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมีความต้องการการอบรมมากกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กทั้งสองข้อรายการ

ด้านสื่อการเรียนการสอน เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการใช้สื่อจากสิ่งแวดล้อมและชุมชนอย่างคุ้มค่าโดยครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมีความต้องการการอบรมมากกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก

ด้านการวัดผลประเมินผล เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่วัดด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัยวิธีการประเมินผลการเรียนโดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม การประเมินผลการเรียนการสอนให้ครอบคลุมลักษณะด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัยและจิตพิสัย และการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ให้สอดคล้องกับระดับชั้น การวัดผลประเมินผลโดยครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมีความต้องการการอบรมมากกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ทุกข้อรายการ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ความต้องการในการอบรมของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก จะขอ

อภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ตอบสนองจุดมุ่งหมายในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1) ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต้องการการอบรมด้านการวัดผลประเมินผลมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านหลักสูตร ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การวัดผลประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 มีการเน้นให้ผู้สอนปฏิบัติเป็นกระบวนการ โดยก่อนทำการสอนจะต้องแจ้งให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ เกณฑ์การผ่านกลุ่มประสบการณ์ จุดประสงค์ที่จะเรียนในภาคเรียนใดหรือเรียนตลอดปี ในแต่ละจุดประสงค์ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติกิจกรรมอะไรบ้าง การวัดผลและประเมินผลจะมีวิธีอย่างไร ถ้าผู้เรียนไม่ผ่านจุดประสงค์ผู้สอนจะมีการสอนซ่อมเสริมอย่างไร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2533:39) ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ครูผู้สอนทุกคนเห็นว่ามีคามยุ่งยากในการปฏิบัติมากหากครูไม่ได้รับความรู้หรือแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง จึงเห็นว่าน่าจะให้การอบรมมากกว่าด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งครูผู้สอนจำนวนมากที่ยังไม่เข้าใจถึงวิธีการวัดผลดังกล่าวซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เจริญเกียรติ ภูสกุล (2531 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 2 ปีการศึกษา 2529 พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับจุดประสงค์และการวัดผลแต่มีปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาในช่วงระยะเวลา และสถานการณ์ปัจจุบันต่างกันทำให้ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกันได้

2) ครูผู้สอนเพศชายและหญิงมีความต้องการการอบรมในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความต้องการการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดผลประเมินผล โดยครูหญิงมีความต้องการการอบรมมากกว่าครูชาย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดบุคลากรผู้สอนในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนั้นไม่ได้เฉพาะเจาะจงตามเพศหรือตามธรรมชาติวิชา ดังนั้น ครูชายและครูหญิงจึงมีคุณสมบัติในการจัดการเรียนการสอนได้เท่าเทียมกัน ความต้องการการอบรมจึงไม่แตกต่างกัน ส่วนครูหญิงมีความต้องการการอบรมด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดผลประเมินผลมากกว่าครูชายนั้น อาจเป็นเพราะว่าครูหญิงส่วนใหญ่จะมีความสามารถในการสร้างหรือผลิตสื่อ และการคิดคำนวณน้อยกว่าครูชายสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดารุณี กำจัดภัย (2531 : 136) ที่ทำการศึกษารื่อง ความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถภาพทางการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ครูสตรีมีความต้องการในการเสริมสร้างทักษะการคิดคำนวณมากกว่าครูชาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปราณี อิมอรณณ์ (2535 : บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่องความสอดคล้องของงบประมาณจัดซื้อสื่อการสอนกับความต้องการของครู

ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยพบว่าครูหญิงมีความต้องการการจัดซื้อสื่อการสอนสูงกว่าครูชาย

3) ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี และ 10ปีขึ้นไป มีความต้องการการอบรมในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความต้องการการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านหลักสูตร โดยครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี มีความต้องการการอบรมมากกว่า ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันต่างก็ต้องการอบรมในระดับค่อนข้างมากเช่นกันทำให้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความต้องการการอบรมไม่แตกต่างกันส่วนครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่าจะเห็นว่าด้านหลักสูตรเป็นเรื่องที่เข้าใจยากและต้องการการอบรมการให้ความรู้มากกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานมาก ซึ่งผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับการวิจัยของ สงวน อินตะจวง (2529 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการและปัญหาในการพัฒนาครูประถมศึกษา ตามทฤษฎีครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีอายุราชการต่างกัน มีความต้องการในการพัฒนาครูประถมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4) ครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความต้องการการอบรมในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีความต้องการแตกต่างกันคือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการวัดผลประเมินผล โดยครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางมีความต้องการการอบรมสูงกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าขนาดโรงเรียน หมายถึงปัจจัยนำเข้าที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาบุคลากรและองค์กรของโรงเรียนขนาดต่าง ๆ ที่ได้รับการจัดสรรไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้น ความต้องการในการอบรมพัฒนางานของครูจึงแตกต่างกันตามไปด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริชัย สุทธาจารเกษม. (2528 : 123) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการสำรวจและประเมินความต้องการนิเทศการศึกษาของครูประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความต้องการนิเทศการศึกษาแตกต่างกัน และผลการวิจัยของ สุรพงษ์ กมลสาร. (2537 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ จากการอบรม การนิเทศ การประชุม มากกว่าครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กและใหญ่

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะให้กับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาบุคลากรดังนี้

1. ควรจัดอบรมให้ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเข้าอบรมเชิงปฏิบัติ

การหรือสัมมนาทางการเรียนการสอน การประเมินทักษะ กระบวนการทำงานและผลงานของนักเรียน

2. ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต การจัดอบรมด้วยการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร

3. ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตได้มีการอบรมด้าน การจัดการเรียนการสอน การวางแผนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น

4. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอน และการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสร้าง และใช้เครื่องมือวัดและประเมินผล กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เพื่อจะได้นำมาพัฒนาการเรียนการสอน

5. ควรส่งเสริม การศึกษาค้นคว้า ความรู้เพิ่มเติมจากเอกสาร วารสาร หนังสือ แผนการสอน คู่มือครูเข้ารับการอบรมการผลิตสื่อและการวัดผล เพื่อจะได้นำความรู้มาพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยเชิงสำรวจความต้องการในการอบรมครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระหว่างครูผู้สอนที่จบวิชาวิทยาศาสตร์ กับครูที่ไม่จบวิชาวิทยาศาสตร์

2. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยเชิงสำรวจความต้องการในการฝึกอบรมครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ครูที่อยู่ในเขตเทศบาลกับครูที่ขึ้นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตการวิจัยให้กว้างขึ้นเป็นระดับเขต หรือระดับภาค เพื่อได้ทราบข้อพึงพวงของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตว่าเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร